

Essay

Magt og indflydelse i EU's lovgivende processer

Af Mads Dagnis Jensen, Lektor
Department of International Economics, Government and
Business, Copenhagen Business School

Dorte Sindbjerg Martinsen, Professor
Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Magtudredningen 2.0

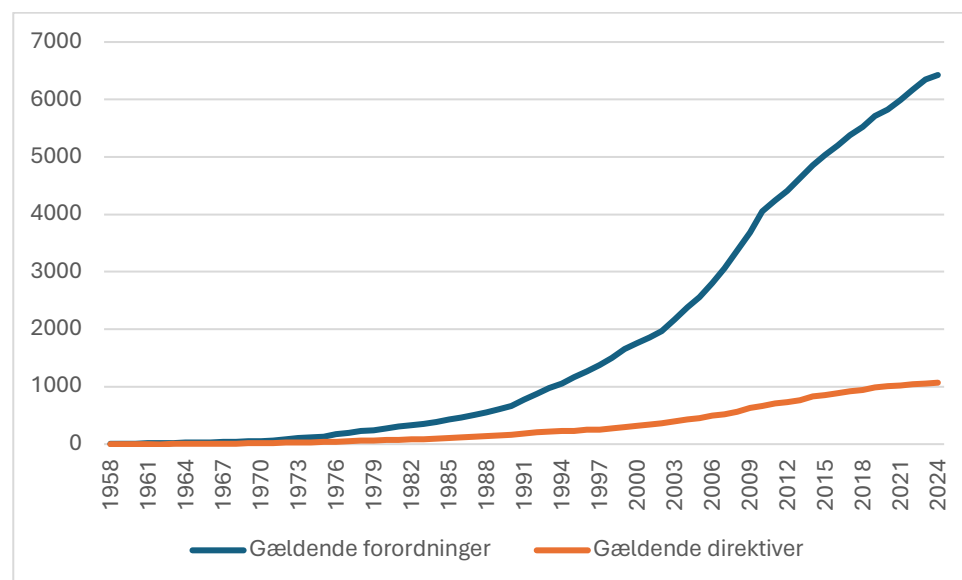


Den Europæiske Union (EU) har en omfattende indflydelse på dansk politik. EU udsteder bindende lovgivning på de fleste politiske områder og dansk politik udformes i stigende grad i samspil med EU's lovgivende institutioner. Derfor bør en undersøgelse af magtforholdet mellem EU og Danmark fokusere på: 1. Omfanget af EU's lovgivning. 2. Hvordan EU-politik indvirker på og begrænser dansk politik. 3. Hvor lovgivningsmagten er placeret i EU. 4. Hvordan danske aktører udøver indflydelse i EU-systemet. Med andre ord ønsker vi at undersøge, hvordan magtforskydningen fra nationalt til overnationalt niveau påvirker danske politikeres og embedsmænds handlemuligheder og dermed er en afgørende del af det danske demokratis grundvilkår. Vi vil gennemgå den relevante forskning for at belyse, hvad vi ved og ikke ved om dette spørgsmål.

EU-lovgivning i vækst

EU's bindende lovgivning er i vækst. I 2023 vedtog EU's lovgivere 205 forordninger og 17 direktiver, 782 gennemførelsesforordninger og 159 delegerede forordninger.¹ Hvis vi ser på udviklingen i gældende bindende retsakter, kan vi se at EU-lovgivningen er i vækst.

Figur 1: Gældende EU-forordninger og direktiver. 1958-2024, akkumuleret.²



¹ Søgning foretaget den 24. maj i EU's regeldatabase EUR-lex.

² Søgning foretaget frem 23 maj 2024, EUR-lex. Gældende forordninger og direktiver akkumuleret. Gennemførende og delegerede forordninger og direktiver er ikke medtaget

I slutningen af maj 2024 er 6426 forordninger og 1071 direktiver gældende lov i EU. En mindre del af lovene gælder ikke for Danmark pga. vores forbehold, men ellers er dansk politik bundet af EU reguleringen. EU reguleringens tæthed er taget betydeligt til over årene (Se også Blom-Hansen m.fl. 2021, s. 58 for denne pointe).

Hvor meget påvirker EU dansk politik?

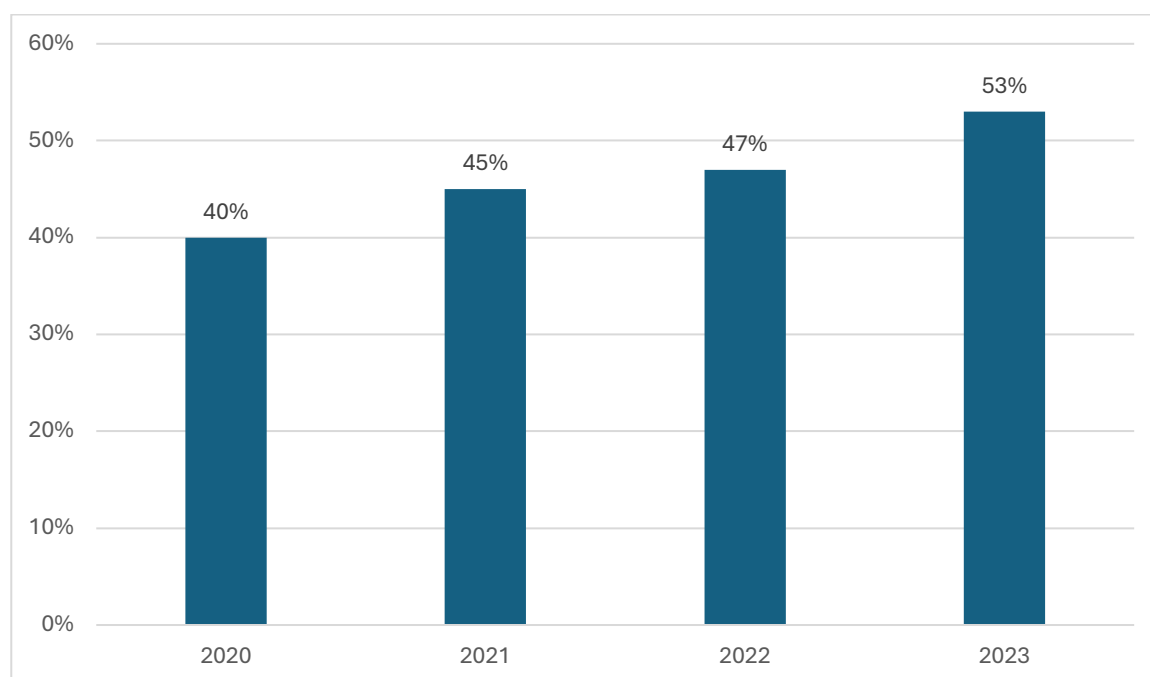
Den danske debat om EU er flere gange vendt tilbage til spørgsmålet om, hvor meget EU's lovgivning påvirker dansk politik (Jensen, Martinsen og Wind 2021). Spørgsmålet er centralt også i en diskussion af magt, fordi det handler om selvbestemmelse og suverænitæt, når den politiske magt forskydes mod – eller skal deles med – overnationale institutioner. Samtidigt er 'påvirkning' ikke så nem at gøre op, idet sammenhængen fra EU til det nationale ikke altid er entydig i sin retning eller kan gøres op i procentsatser. Alligevel har vi gennem årene fået flere opgørelser af, hvor meget dansk lovgivning, der vedtages med henvisning til EU-lovgivning. Opgørelserne kommer frem til meget forskellige procentsatser og svinger fra under 10 procent op til 58 procent alt efter opgørelsesmetode og område (Se blandt andre Blom-Hansen og Christensen, 2004; CEPOS 2011; Christensen, 2010; Jakobsen og Mortensen 2014; Kelstrup, Martinsen og Wind 2012; Tænketanken Europa 2014; 2023).

De forskellige procentsatser viser, at vi ikke har – og sandsynligvis ikke vil få – en fuldstændig forståelse af EU-reguleringens faktiske betydning i forhold til national regulering. Dette skyldes, at EU's bindende retsakter påvirker national politik på forskellige måder. Undersøgelser, der når frem til de lavere procentsatser, inkluderer ikke EU-forordninger, da disse har umiddelbar retsvirkning. EU-direktiver skal derimod implementeres nationalt, før de får retsvirkning, hvilket betyder, at nationale love og/eller bekendtgørelser skal vedtages for at implementere direktivet. Denne proces kan registreres i kvantitative opgørelser, da den nationale lov eller bekendtgørelse vil have en implementeringsnote, der henviser til EU-direktivet. Forordninger er imidlertid anderledes. Nationale myndigheder, virksomheder og borgere er bundet af dem fra det øjeblik, de vedtages i EU. Selvom forordninger er en langt mere almindelig retsakt end direktiver, er det metodisk vanskeligt at inkludere deres betydning i undersøgelser. Det er derfor vigtigt at bemærke, at undersøgelser, der kun fokuserer på direktivers gennemførelse, kun indfanger en mindre del af EU's indflydelse. Udover at forordninger ikke medtages, får vi heller ikke indsigt i, hvordan EU-Domstolens domme

påvirker dansk ret og politik, eller indvirkningen fra Kommissionens gennemførende og delegerende retsakter. Også disse typer af retsakter er i betydelig vækst.

Siden 2004 har det været muligt at opgøre hvor mange af de danske lovforslag, der har et EU retligt aspekt, idet dette skal fremsættes i bemærkningerne til et lovforslag. Disse fremsættelser giver et indblik i, at den måde EU-retten indvirker på er forskellig i form og både angår direktiver, forordninger, domme fra EU domstolen og Kommissionens afgørelser. Blom- Hansen m.fl. fandt for perioden 2004 til 2019, at i gennemsnit havde 36 procent af alle danske lovforslag et EU retlig aspekt (Blom-Hansen m.fl. 2021, s. 76). Figur 2 opdaterer denne indsigst for årene 2020-2023.

Figur 2: Procent af danske lovforslag med EU retligt aspekt. 2020-2023.³



Vores gennemgang viser, at mellem 40 og 53 procent af danske lovforslag i perioden 2020-2023 havde et EU-retligt aspekt, med en generel stigende tendens. For at sikre lovkvaliteten skal bemærkninger til lovforslag i Folketinget beskrive forholdet til EU-

³ Opgjort pba. af bemærkninger og sammenfattende skema til lovforslag ved søgning i Folketingets dokumenter. Dataene er foreløbige og kræver yderligere konsolidering.

retten⁴. Ved implementering af EU-retsakter skal deres type, indhold, frist og titel angives, og relevante høringer af Kommissionen beskrives. Selv uden direkte implementering skal relevante EU-retlige overvejelser nævnes. I praksis fortolkes dette krav dog ofte snævert, med fokus på direkte implementering af EU-lovgivning eller i forhold til EU's statsstøtte lovgivning. Vores data bygger på en bredere definition, der også inkluderer tilfælde, hvor EU-retten er rammegivende eller påvirker udformningen af lovforslag. Det kan virke overraskende, at så stor en andel af danske lovforslag har et EU-retligt aspekt. Dette er dog i tråd med andre analyser, som f.eks. Kommunernes Landsforenings undersøgelse fra sidste år, der viste, at 40 procent af sagerne på kommunalbestyrelses dagsordener er påvirket af EU-regler eller -politik. Begge opgørelser understreger EU's betydelige indvirkning på dansk politik.

Selvom der findes forskellige opgørelser og metoder til at undersøge EU's indvirkning på dansk politik, er der stadig et betydeligt videnshul på området. Vi mangler en dybere forståelse af, hvordan denne indvirkning udvikler sig over tid, hvordan nationale aktører bruger EU-lovgivning til at fremme eller beskytte deres egne interesser, og hvordan nationale myndigheder omsætter EU's bindende regler i praksis. Den eksisterende forskning peger dog på, at EU spiller en væsentlig rolle i udformningen af national politik, og at mængden af gældende EU-lovgivning er stigende.

Magt og indflydelse mellem og i EU's institutioner

Væksten i EU's lovgivning betyder, at magt og indflydelse forskydes væk fra det danske politiske system. Samtidigt har danske politikere og deres embedsmænd indflydelse på de beslutninger, der træffes i Bruxelles. Der er ikke tale om en entydig afståelse af magt men også – afhængigt af en række forhold – en udvidelse heraf. Det er derfor relevant at afdække, hvor magten er placeret mellem, men også indenfor EU's politiske institutioner, og hvordan danske embedsmænd og politikere er en del af den forskudte magt.

⁴ <https://lovkvalitet.dk/lovkvalitetsvejledningen/4-lovforslagets-bemaerkninger/4-2-almindelige-bemaerkninger/4-2-12-forholdet-til-eu-retten/4-2-12-1-eu-retlige-aspekter/>

Hvis vi først ser på forskning af magtens fordeling mellem EU's lovgivende institutioner, viser Costello og Thomsons undersøgelse fra 2013, at selvom Europa-Parlamentet siden 1993 med Maastrichttraktaten har fået stadig flere lovgivende kompetencer, så er det fortsat Ministerrådet, der bestemmer mest, når EU's retsakter forhandles på plads (Costello og Thomson 2013). Costello og Thomsons undersøgelse analyserer, om den vedtagne retsakt er mest i overensstemmelse med Kommissionens, Rådets eller Europa-Parlamentets præferencer. Den institution, der har størst succes med at få sine præferencer igennem forhandlingerne med de andre institutioner, har mest lovgivningsmagt. Analysen finder, at Rådet, hvor medlemsstaternes ministre sidder, i højere grad får deres præferencer igennem end Europaparlamentarikerne og Kommissionen. Deres undersøgelse er omfattende og analyserer udfaldet af 112 lovgivningsforslag vedtaget imellem 2000 og 2009. Undersøgelsen mangler imidlertid en belysning af Kommissionens – eller andre institutioners og aktørers – dagsordensfastsættende magt, ligesom der kunne være gået mere i dybden med Europa-Parlamentets rolle og indflydelse. Analysen tager ikke højde for betydningen af indirekte magt i processerne. Det er oplagt at antage, at Parlamentet kan have en indirekte magt i at trække Rådets ministre og Kommissionen i en bestemt retning i forhandlingsprocessen. Det vil sige, at Kommissionen i sine strategiske sonderinger medtænker, hvad der er blevet lovet Parlamentet og vurderer, hvad det er muligt at få igennem det siddende Parlamentet. Samme dynamik kan gøre sig gældende for Rådet, hvor det interne kompromis mellem medlemsstaterne imellem bliver sammenstykket sådan, at man antager Parlamentet vil acceptere det. Desuden kan magtdynamikkerne have flyttet sig siden 2009, hvilket kalder på en opdateret undersøgelse.

Andre undersøgelser peger på Kommissionens betydelige magt i dagsordensfastsættelse, men også som mægler i beslutningsprocesser og med betydelige kompetencer i udøvende funktioner samt når kriser skal håndteres og beslutninger træffes hurtigt (Carstensen og Schmidt 2018; Laloux og Delreux 2021; Martinsen og Goetz 2022; Nugent og Rhinard 2016). I studierne af den relative magtbalance mellem EU's lovgivende institutioner synes Europa-Parlamentets position noget underbelyst. Imidlertid peger studier på, at Parlamentet formelt set har fået mere magt, men også gennem årene har udvidet sin uformelle magt og optræder

som en mere samlet institution forud for forhandlingerne med Rådet og Kommissionen (Heritier, Meissner, Moury og Schoeller 2019; Johansson, Kreilinger og Ryde 2022; Servent 2018). Det er mere uklart hvordan dette omsættes i parlamentarisk magt og indflydelse i EU's lovgivende processer.

Dansk magt og indflydelse i EU's lovgivende institutioner

Når magten forskydes mod EU er det afgørende at undersøge, hvordan danske embedsmænd og politikere gør deres indflydelse gældende i forhold til EU's tre centrale lovgivende institutioner: Kommissionen, Rådet og Parlamentet.

Kommissionen.

Forskning har gennem flere årtier dokumenteret, at medlemslandene kan udøve betydelig indflydelse på Europa-Kommissionen på tre niveauer (Kassim et al 2013; Blom-Hansen et al 2024): politisk, politisk-administrativt og administrativt. På det politiske niveau sætter formanden for Kommissionen, kommissærerne og deres kabinetter den overordnede retning og træffer beslutninger. Studier har vist, at selvom kommissærerne aflægger ed på at være uafhængige af nationale interesser, fungerer de alligevel som uformelle repræsentanter for deres hjemlande (Blumer et al 2022). Dog mangler der stadig grundlæggende viden om, hvordan den danske regering og centraladministration konkret påvirker Kommissionen på dette politiske niveau for at sikre, at danske kandidater får centrale placeringer. Mere forskning er også nødvendig for at forstå de mere specifikke mekanismer og strategier, der anvendes til at opnå indflydelse og fremme danske interesser på det politiske niveau i Kommissionen via danskere i toppen.

På det politisk-administrative niveau spiller generaldirektoraterne i Europa-Kommissionen en central rolle. Disse direktorater, ledet af generaldirektører, fungerer som bindeled mellem det politiske og det administrative niveau i Kommissionen (Nugent & Rhinard 2015). Deres opgave er at omsætte de overordnede politiske mål til konkrete initiativer og handlinger. Forskning har vist, at medlemslande kan opnå betydelig indflydelse ved at påvirke dette niveau. Ved at "overføre" deres egne nationale politikker og dagsordener til Kommissionen, kan de sikre, at deres interesser bliver indarbejdet i EU's politikudvikling (Börzel 2002). På trods af dette potentiale for

indflydelse viser studier, at det danske system for interessevaretagelse i EU primært fokuserer på Rådet (Jensen & Nedergaard 2020). Det er i mindre grad orienteret imod at påvirke det politisk-administrative niveau i Kommissionen. Dette rejser spørgsmålet om, hvorfor Danmark ikke i højere grad udnytter denne mulighed for at påvirke EU's politikudvikling på et tidligere stadie, hvor der er meget indflydelse at hente. Er der barrierer eller manglende incitament, der hindrer en mere proaktiv tilgang?

På det administrative niveau udarbejder embedsmænd i Kommissionens tjenester og enheder lovforslag. De overvåger også implementeringen og håndhævelsen af eksisterende love. Der er også mulighed for, at medlemslandene kan udøve indflydelse. Forskning viser, at dette kan ske ved at bidrage med videnskabelig viden og ekspertise (Ellinas & Suleiman 2012). Vi har en vis viden om, hvordan danskere deltager i forskellige komitologigrupper i Kommissionen og indgår i Europæiske administrative netværk (Finke & Blom-Hansen 2022; Martinsen m. fl. 2022; Schrama m. fl. 2024). Der mangler dog grundlæggende viden om danskere, der arbejder i Kommissionen, og hvorfor det er så svært at tiltrække kvalificerede danske kandidater til disse stillinger. Yderligere forskning er nødvendig for at forstå, hvordan danskere udnytter deres positioner i arbejdsgrupper og netværk til at påvirke beslutninger og fremme danske interesser på det administrative niveau.

Rådet

Ministerrådet og Det Europæiske Råd udgør naturlige kanaler for medlemslandenes indflydelse i EU's beslutningsproces. Der findes allerede en del forskning om dansk indflydelse på dette område, men en opdateret analyse er nødvendig for at få et mere aktuelt overblik (Jensen 2011; Jensen & Nedergaard 2020; Pedersen et al 2021). Ligesom med Europa-Kommissionen er det relevant at undersøge indflydelsen på tre niveauer: ministerniveauet, Coreper-niveauet og arbejdsgruppeniveauet. En dybere analyse af dansk indflydelse på disse tre niveauer vil give et klart billede af, hvordan Danmark udøver sin magt og indflydelse i Ministerrådet og Det Europæiske Råd.

På ministerniveauet udøves dansk indflydelse i EU gennem stats- og regeringschefernes deltagelse i Det Europæiske Råd. Her sætter de den overordnede retning for EU. Fagministrene arbejder i Ministerrådet, hvor de sammen med Europa-Parlamentet vedtager ny lovgivning. Der findes en del forskning om, hvordan

forhandlingsmandater udarbejdes i centraladministrationen, og hvordan Folketingets Europaudvalg inddrages i processen (Ibid., se også Jensen 2003). Der mangler dog en dybdegående analyse af, hvordan danske ministre rent faktisk agerer i Rådet. Der er behov for systematisk opdateret viden om, hvilke koalitioner Danmark indgår i, hvor ofte danske repræsentanter er i mindretal eller undlader at stemme, samt hvilken konkret indflydelse Danmark har på de endelige lovforslag og rådskonklusioner. En sådan analyse vil kunne give et mere præcist billede af Danmarks reelle indflydelse på ministerniveau.

På Coreper-niveauet varetages Danmarks interesser af den faste repræsentant og den stedfortrædende faste repræsentant ved EU. Deres rolle er at fungere som bindeled mellem det politiske og administrative niveau ved at forberede sager til ministrene og forhandle på deres vegne (Lewis 2014). Selvom der findes beskrivelser af det danske system for interessevaretagelse, mangler der viden om, hvordan de danske repræsentanter konkret agerer i Bruxelles og navigerer i denne rolle som bindeled. Litteratur har påpeget en iboende spænding mellem repræsentation af nationale interesser og en kompromissøgende kultur, der fokuserer på fælles europæiske interesser (Lewis 1998, 2005). Det er vigtigt at forstå, hvordan danske repræsentanter balancerer disse to hensyn i deres arbejde i Coreper. Yderligere forskning er nødvendig for at belyse, hvordan de danske repræsentanter påvirker beslutningsprocessen i Coreper, hvilke strategier de anvender, og hvordan de håndterer den spænding, der opstår mellem nationale og europæiske interesser.

Arbejdsgruppeniveauet består af de forskellige sektorspecifikke arbejdsgrupper i Ministerrådet, hvor nationale embedsmænd sammen med repræsentanter fra Kommissionen og Rådssekretariatet behandler lovforslag, så de tager højde for nationale interesser og administrative praksisser. Ligesom med de andre niveauer i Rådet er dette niveau forholdsvis godt kortlagt i nyere behandlinger af det danske system for varetagelse af interesser i EU (Jensen og Nedergaard 2020, Rasmussen m. fl. 2021). Ligesom det gør sig gældende med Coreper, har fokus i forskningen imidlertid primært været på national koordination, og vi mangler viden om, hvordan nationale embedsmænd konkret agerer i Rådsarbejdsgrupper, og hvordan de har mulighed for at påvirke processerne her.

Parlamentet

Et studie af Jensen (2015) der primært dækker den 7. parlamentariske periode (2009-2014), men også i visse tilfælde perioden før, viser, at danske medlemmer typisk er kendetegnet ved en højere andel af kvinder sammenlignet med det europæiske gennemsnit, med 46% kvinder. Aldersmæssigt er de danske MEP'er yngre med en gennemsnitsalder på 47,4 år. De fleste har tidligere arbejdet i det offentlige, og omkring 60% har tidligere erfaring fra national politik. De danske MEP'er viser i højere grad end gennemsnittet i EU loyalitet overfor deres nationale partier end overfor deres europæiske politiske gruppe.

Denne kortlægning er dog ti år gammel og fokuserer primært på medlemmers karaktertræk frem for, hvordan disse er relateret til udøvelsen af magt og indflydelse i Parlamentet. Europa-Parlamentet, som EU's eneste direkte folkevalgte institution, kan analyseres på forskellige niveauer.

På parlamentsniveauet træffes de overordnede beslutninger i plenarforsamlingen, hvor alle 705 medlemmer forventes at deltage. Selvom medlemmerne primært repræsenterer deres respektive partigrupper og ikke nationale interesser, er det stadig relevant at undersøge, hvordan danske medlemmer af Europa-Parlamentet (MEP'er) stemmer og indgår i koalitioner for at fremme deres politiske dagsordener (Hix, Noury and Roland 2007).

På udvalgsniveau spiller de 20 stående fagudvalg en central rolle i lovgivningsprocessen. Her kan nationale interesser komme til udtryk, selvom partigruppetilhørsforhold er dominerende for medlemmernes ageren (Jensen et al 2009). Danske MEP'er kan øge deres indflydelse ved at indtage ledende poster i relevante udvalg og opnå ordførerskaber på vigtige lovforslag. Deres placering i udvalg, deltagelse i og forberedelsen af møderne samt de emner, de arbejder med, er afgørende for deres mulighed for at påvirke lovgivningen på områder, der er relevante for Danmark. Det er derfor vigtigt at undersøge, hvilke positioner danske

MEP'er indtager, hvordan de strategisk udnytter deres placering i udvalgsarbejdet til at påvirke lovgivningen og ikke mindst deres ordførerskaber.

Evnen til at opnå indflydelsesrige poster afhænger også af individuelle profiler. Personlige egenskaber som politisk erfaring, netværk og samarbejdsevner er afgørende for at navigere i parlamentets indviklede politiske labyrint. Men vi ved meget lidt om, hvordan danske MEP'er indgår i det daglige parlamentariske arbejde i parlamentet. Interessen for deres magt og indflydelse opstår højest omkring EP valgene, mens forskningen sjældent beskæftiger sig med MEP'ernes arbejde og positioneringer i de 5-årige parlamentariske perioder.

Mere forskning i overnationale politiske magtforskydninger

Danmarks medlemskab af EU sætter i høj grad rammen for og betinger delvist udøvelsen af magt i landet. EU's bindende lovgivning er stigende, og danske lovforslag har et betydeligt EU-retligt aspekt. På trods af dette er der store huller i vores viden om, hvordan magten udøves i EU's institutioner, og hvordan danske embedsmænd og politikere navigerer i dette system. Det er naturligvis umuligt at udfylde alle disse videnshuller i ét magtudredningsbidrag. Dog kan vi opnå en del ved at anvende en række metoder:

- Stemmeanalyser: Undersøge stemmemønstre i EU's institutioner for at afdække magtstrukturer og alliancer.
- Automatiseret indholdsanalyse: Analysere lovgivningsdokumenter og positionspapirer for at identificere centrale aktører og deres indflydelse.
- Kortlægning af politiske poster: Undersøge danske MEP'eres poster og netværk for at forstå deres indflydelse i EU-systemet.
- Kvalitative interviews: Spørge danske politiske aktører direkte om deres oplevelse af magt i EU, hvem der har den, og hvordan den er under forandring.

Gennem disse metoder kan vi begynde at udfylde nogle af de eksisterende videnshuller og opnå en dybere forståelse af, hvordan magten udøves i EU, og hvordan Danmark påvirkes af og deltager i denne magtudøvelse.

Litteratur

- Blom-Hansen, J., & Christensen, J. G. (2004). Den europæiske forbindelse. Aarhus: Magtudredningen.
- Blom-Hansen, J., Christensen, J. G., Grøn, C. H., Jensen, M. H., & Mortensen, P. B. (2021). Det National Råderum ved Gennemførelse af EU-Regler. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag.
- Blom-Hansen, J., Finke, D., & Senninger, R. (2024). Coordination in the European Commission. In Handbook on European Union Public Administration (pp. 239-252). Edward Elgar Publishing.
- Börzel, T. A. (2002). Member state responses to Europeanization. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 40(2), 193-214.
- Bulmer, S. et al (2020). *Politics in the European Union* (5. ed.). Oxford University Press.
- Carstensen, M. B., & Schmidt, V. A. (2018). Power and changing modes of governance in the euro crisis. *Governance*, 31(4), 609-624.
- CEPOS. (2011). EU-rettens stigende indflydelse på Danmarks demokratiske styreform, 16. marts 2011.
- Christensen, J. G. (2010). Keeping in control? The modest impact of the EU on Danish legislation. *Public Administration*, 88(1), 18-35.
- Ellinas, A. A., & Suleiman, E. (2012). *The European Commission and bureaucratic autonomy: Europe's custodians*. Cambridge University Press.
- Finke, D., & Blom-Hansen, J. (2022). Contested comitology? The overlooked importance of the EU Commission. *Journal of European Public Policy*, 29(6), 891-909.
- Héritier, A., Meissner, K. L., Moury, C., & Schoeller, M. G. (2019). *European Parliament Ascendant*. Springer International Publishing.
- Hix, S., Noury, A. G., & Roland, G. (2007). *Democratic politics in the European Parliament*. Cambridge University Press.
- Jakobsen, M. L. F., & Mortensen, P. B. (2014). *Regelstaten – væksten i danske love og bekendtgørelser 1989-2014*. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag.
- Jensen, H. (2003). *Europaudvalget: Et udvalg i Folketinget*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. ISBN 9788779340732.
- Jensen, M. D., Rasmussen, A., & Willumsen, D. (2009). *Europa-Parlamentet*. ThomsonReuters.

- Jensen, M. C. (2011). A veto players' game?: Comparing and explaining domestic coordination regarding the European Union in Germany and Denmark (Doctoral dissertation). European University Institute.
- Jensen, M. D. (2015). The Nordic countries and the European Parliament. In *The Nordic Countries and the European Union* (pp. 108-127). Routledge.
- Jensen, M. D., & Nedergaard, P. (2020). Coordination for the European Union: A strong and stable institution. In *The Oxford handbook of Danish politics* (pp. 193-209). Oxford University Press.
- Jensen, M. D., Martinsen, D. S., & Wind, M. (2021). *Europa i forandring. En grundbog om EU's politiske og retlige system*. København: Hans Reitzels forlag.
- Johansson, M., Kreiling, V., & Ryde, A. W. (2022). Taking stock of the EU institutions in the 2019–2024 term. *Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)*.
- Kassim, H., Peterson, J., Bauer, M. W., Connolly, S., Dehousse, R., Hooghe, L., & Thompson, A. (2013). *The European Commission of the twenty-first century*. OUP Oxford.
- Kelstrup, M., Martinsen, D. S., & Wind, M. (2012). *Europa i forandring. En grundbog om EU's politiske og retlige system*. København: Hans Reitzels forlag.
- Kommunernes Landsforening (2023). EU spiller en rolle i 4 ud af 10 sager på kommunernes dagsorden. *Momentum* 04. 15. Årgang.
- Laloux, T., & Delreux, T. (2021). The origins of EU legislation: Agenda-setting, intra-institutional decision-making or interinstitutional negotiations? *West European Politics*, 44(7), 1555-1576.
- Lewis, J. (1998). Is the 'hard bargaining' image of the Council misleading? The Committee of Permanent Representatives and the local elections directive. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 36(4), 479-504.
- Lewis, J. (2005). The Janus face of Brussels: Socialization and everyday decision making in the European Union. *International Organization*, 59(4), 937-971.
- Lewis, J. (2014). COREPER: Linking capitals and Brussels. In *The Politics of Information: The Case of the European Union* (pp. 65-77). London: Palgrave Macmillan UK.
- Martinsen, D. S., & Goetz, K. H. (2022). COVID-19 and European multi-level democracy. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 60, 137-149.
- Martinsen, D. S., Mastenbroek, E., og Schrama, R. (2022). The power of 'weak' institutions: assessing the EU's emerging institutional architecture for improving the implementation and enforcement of joint policies. *Journal of European Public Policy*, 29(10), 1529-1545.
- Nugent, N., & Rhinard, M. (2015). *The European Commission*. Bloomsbury Publishing.

Nugent, N., & Rhinard, M. (2016). Is the European Commission really in decline? *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 54(5), 1199-1215.

Pedersen, R. B., Blom-Hansen, J., & Martinsen, D. S. (2021). Dansk europapolitik og det danske EU-koordinationssystem. In J. Blom-Hansen & P. M. Christiansen (Eds.), *Det demokratiske system* (5th ed., pp. 257-290). København: Hans Reitzels Forlag.

Schrama, R., Martinsen, D. S., & Mastenbroek, E. (2024). European administrative networks during times of crisis: Exploring the temporal development of the internal market network SOLVIT. *Regulation & Governance*. Online first.

Servent, A. R. (2018). *The European Parliament*. Palgrave and Macmillan.

Tænketanken Europa. (2014). Hvor meget påvirker EU dansk lovgivning?, 27. juni 2014.

Tænketanken Europa. (2013). Hvor meget påvirker EU dansk lovgivning?, 5. oktober 2023.

Magtudredningen 2.0: Essay-serien

En central del af Magtudredningen 2.0 er en bred inddragelse af forskere, hvis forskning kredser om et eller flere af magtudredningens temaer. Som led i projektet blev der i foråret 2024 afholdt 15 forskerworkshops, hvor oplægsholdere efterfølgende blev inviteret til at omarbejde deres oplæg til et essay. Essay-serien er forfatternes perspektiver på centrale tematikker for en dansk magtudredning og har forfatterne som afsender.

Dette essays er en del af tema 7 i Magtudredningen 2.0's forskningsplan: "Hvilke forskydninger har der været i magtbalancen mellem danske institutioner og internationale aktører i det 21. århundrede?"

Dette tema undersøger magtfor skydninger mellem internationale aktører og det danske demokrati. Et første spørgsmål er på hvilke måder Danmarks besluningsrum udvides og begrænses af forholdet til EU? Implementeringen af EU-beslutninger kan begrænse råderummet, men samtidigt kan EU-reguleringer udvide besluningsrummet til at omfatte områder, hvor Danmark ellers ville stå med begrænset besluningskompetence. Et andet spørgsmål er, hvordan de geopolitiske forskydninger påvirker Danmarks sikkerhedspolitiske orientering? Det gælder både generelle globaliseringstendenser og nye geopolitiske spændinger relateret til eksempelvis krigen i Ukraine, ressourcer i Arktis og Kinas stigende magt.